

OBSAH

1

POČÁTKY LIDSKÉ CIVILIZACE

4,5 mil. – 3000 př. n. l. ř 2

Úvod a časová tabulka 14

Naši vzdálení předkové 16

Genealogie člověka od našich nejstarších předchůdců po *Homo sapiens*.

Způsoby komunikace 20

Objevení řeči, jazyka a uměleckých schopností u prvních lidí.

Doba ledová 22

Změny klimatu, které začaly před 1,5 milionem let, a jejich dopad na člověka.

Pryč z Afriky 24

Migrace člověka z Afriky, která vyústila v osídlení celého světa.

Lovci a sběrači 30

Prehistorický způsob života – sběr plodů a lov pro obživu.

Duchovní svět 32

Rané rituály a víra v posmrtný život.

■ **RANÉ SPOLEČNOSTI** 34

První žně 36

Vývoj společností založených na zemědělství a domestikaci zvířat.

Život ve vsích 38

Kultivace plodin a chov dobytka vedly k prvním uselým společnostem.

Obřady a rituály

40 Rozluštění tajemství megalitických staveb, jako je Stonehenge.

Ušlechtilý kov

42 Důsledky objevu zpracování kovů, od práce s mědí po dobu bronzovou.

Městské plánování

44 Vývoj stále komplexnějších a více expandujících společností.

2

VLÁDCI A STAROBYLÉ ŘÍŠE

3000 – 700 př. n. l. ř 46

Úvod a časová tabulka 48

Zdraví a nemoc

52 Nemoci a první pokusy pochopit jejich příčiny a léčit je.

Kolébka civilizace

54 Vzestup složitě strukturovaných společností starověké Mezopotámie mezi řekami Eufratem a Tigrídem.

Božští faraonové

56 Egyptská Stará říše, která se rozvinula na březích Nilu ve 3. tisíciletí př. n. l. a byla svědkem stavby pyramid.

Tajemství údolí Indu

52 Města a civilizace v údolí Indu.

Čína v době bronzové

60 Dynastie Šang přinesla dva důležité objevy: písmo a zpracování bronzu.

Psaní do hlíny

62 Písmo se vyvinulo nezávisle na sobě v různých civilizacích, např. jako klínové písmo nebo hieroglyfy.

Egypt v čase řádu i chaosu

64 Vzestup a pád starověkého Egypta od Nové říše po třetí přechodnou dobu.

■ RAMESSE II.

Usirova říše

68 Kult boha Usira a rozšíření rituály zabývající se smrtí a posmrtným životem ve starověkém Egyptě.

■ EGYPTSKÉ ARTEFAKTY

Stavby pro věčnost

70 Architektura starověkých říší od monumentálních hrobek Egypta po mezopotamské zikkuraty.

Lid jaguára

74 První velké civilizace Mezoameriky a Jižní Ameriky – Olmekové a Chavín.

První civilizace Evropy

76 Minojská kultura, která zkvétala na největším řeckém ostrově v době bronzové.

Konec doby bronzové

78 Diplomatické a obchodní spojení civilizací ve Středomoří doby bronzové a jejich záhadný kolaps.

Vládcové doby železné

80 Asyrská říše, dominantní velmoc Středního východu po dvě stě let od 9. století př. n. l.

Dobytí moře a pouště

82 Složitá síť obchodních tras, které se vyvinuly ve Středomoří a napříč pouštěmi Afriky a Asie.

3

FILOZOFIE A VÍRA

64 700 př. n. l. – 600 n. l.

Úvod a časová tabulka

Hranice moci

66 Jak rozlehle starověké říše Eurasie utvářelo přírodní prostředí.

Perská říše

70 Perská achaimenovská říše, která se rozkládala v dosud nevídaném rozsahu od Asie po Středomoří.

Řecké městské státy

72 Městské státy starověkého Řecka, především Athény, Sparta a Korint.

■ ALEXANDR VELIKÝ

Řekové v Asii

74 Následky tažení Alexandra Velikého a asijské kultury, které byly ovlivněny řeckými myšlenkami.

Počátky demokracie

76 Vývoj demokracie ve starověkých Athénách, jehož základy inspirovaly nejběžnější současnou formu vlády.

Od mýtu k historii

78 Znovuobjevení písma ve starověkém Řecku a přechod od ústní historie k písemné.

Triumfy řecké vědy

80 Kořeny moderních vědeckých metod leží u starověkých Řeků, kteří hledali logická vysvětlení záhad lidského života.

Počátky Říma

82 Od skromných začátků po mocné město ovládající světovou říši.

■ GAIUS IULIUS CAESAR

Od republiky k císařství

Římská říše vedla ke vzniku pozoruhodné kultury, jejíž vliv je patrný dodnes.

Římská armáda	114
Struktura a organizace profesionální římské armády.	
Klasické umění	116
Sochařství, keramika, malířství, mozaiky a architektura starověkého Řecka a Říma.	
Řecký a římský Egypt	118
Egypt se mění z Řeky ovládaného království v římskou a poté byzantskou provincii.	
KLEOPATRA VII.	120
Perské obrození	122
Persie po řeckém dobytí – parthská expanze a období Sásánovců.	
První indická říše	124
vláda Maurjů nad indickým subkontinentem a vzestup buddhismu.	
Sjednocení Číny	126
Období válčících států a sjednocení za dynastie Čchin.	
Centralizovaný stát	128
Čína dynastie Chan a vývoj vysoce výkonného úřednického státu.	
Klasické myšlení	130
Vývoj klíčových filozofických myšlenek ve starověkém Řecku, díla Sókrata, Platóna a Aristotela.	
Širý svět	132
Sílení obchodní a kulturní výměna utváří spojení napříč celým starověkým světem.	
Keltští válečníci	134
Šíření keltské kultury Evropou vede ke kontaktům s Římany, Řeky a křesťanstvím.	
KELTSKÉ ZPRACOVÁNÍ KOVU	136
Kočovníci ze stepí	138
Kmeny rozlehlych stepí Eurasie – Skythové a Kušané.	
Rané americké civilizace	140
Kultury Mezoameriky a Jižní Ameriky – Mayové, Zapotékové a kultura Nazca.	
Bohové a bohyně	142
Polyteistická náboženství a pantheonové bohů starověkého světa.	
Šíření náboženství	144
Vznik a expanze největších světových náboženství.	

BITVA U MILVIJSKÉHO MOSTU	148
Úpadek a zánik?	150
Konec Římské říše, změna rozložení sil na Západě a vzestup křesťanské Byzantské říše na Východě.	

VÁLEČNÍCI, CESTOVATELÉ A VYNÁLEZCI

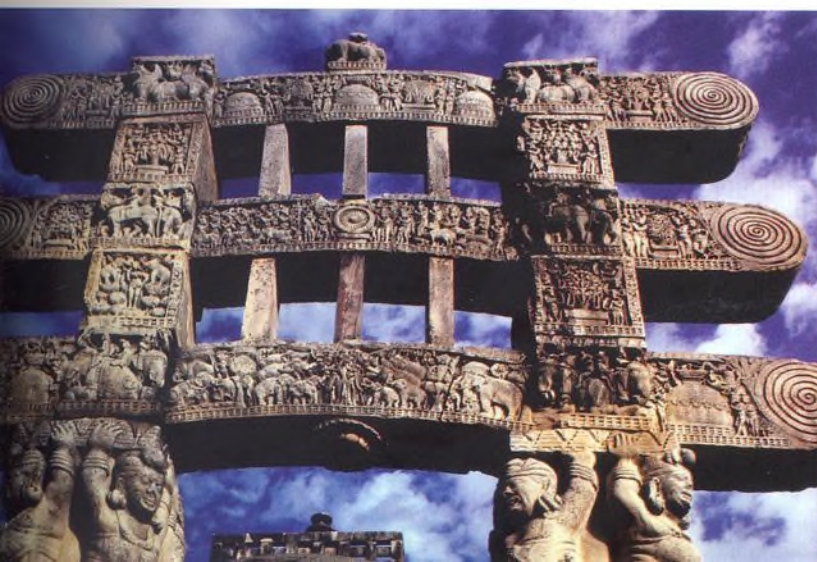
600–1450	152
Úvod a časová tabulka	154
Šíření vzdělanosti	158
Muslimská vzdělanost a šíření myšlenek na západ.	
Zlatý věk čínské říše	160
Čínská dynastie Tchang znamená obrovský rozkvět čínské kultury.	
Dynastie Sung	162
Čína dynastie Sung je dobou povstání a zásadních reforem.	
ČINGISCHÁN	164
Dynastie Ming	166
Za dynastie Ming se hlavním městem Číny stává Peking a je vystavěna Velká čínská zeď.	
Nástup samurajů	168
Vznik šógunátu a nadvláda vojenské vrstvy v Japonsku.	
Středověká Korea	170
Vznik království Čoson, které zemi ovládalo až do japonské okupace roku 1910.	
Zapomenuté říše	172
Khmerská říše, říše Pagan, Dai Viet a další zaniklá impéria jihovýchodní Asie.	

Vzestup islámu	174
Rozšíření muslimské víry po Muhammadově smrti po světě.	
POKLADY ISLÁMU	178
Dilliský sultanát	180
V severní Indii vzniklo významné muslimské království.	
Na jih od Sahary	182
Obchodní centra a říše Afriky jako Velké Zimbabwe, Songhaj a Malí.	
Hedvábná stezka	184
Nejvýznamnější obchodní cesta 13.–14. století, která spojovala Evropu s Dálným východem.	
Černá smrt	186
Mor zdecimoval ve 14. století velkou část Evropy.	
Středověká Evropa	188
Vznik Svaté říše římské a zrod feudálního systému v Evropě.	
BITVA U HASTINGSU	192
Moc a sláva	194
Moc římskokatolické církve ve středověké Evropě.	
Byzantská říše	198
Velká říše Východu s centrem v Konstantinopoli.	
Křížové výpravy	200
Náboženské války o nadvládu nad Svatou zemí (Palestinou)	
Nájezdníci a obchodníci	202
Vikingové – válečníci ze Skandinávie se rozšířili po celé Evropě.	
BITVA U AJN DŽÁLÚTU	204
Vzestup osmanské moci	206
Vznik Osmanské říše, založené nomádky válečníky v Anatólii.	
Města a obchod	208
Rozkvět obchodu a městských států, např. Benátek a Janova, ve středověké Evropě.	
Předkolumbovská Amerika	210
Bohaté a rozvinuté společnosti Mayů, Aztéků a Inků.	
OD AZTÉKŮ PO INKY	214
Polynéska expanze	216
Kolonizace ostrovů jižního Tichomoří.	

RENESSANCE A REFORMACE

1450–1750	218
Úvod a časová tabulka	220
Objevné plavby	222
Evropské výpravy kolem světa a objev Nového světa.	
ISABELA KASTILSKÁ	224
KOLUMBUS PŘISTÁL NA KARIBSKÝCH OSTROVECH	226
Dobytí Ameriky	228
Španělští conquistadoři ve Střední a Jižní Americe.	
Velká výměna	230
Vzájemná rozsáhlá výměna rostlin, živočichů a chorob mezi Evropou a oběma Amerikami.	
Španělské stříbro	232
Objevy a využívání obrovského přírodního bohatství Jižní Ameriky.	
Otcové poutníci	234
Náboženští uprchlíci, kteří se stali zakladateli USA a jejichž kolonie udávaly tón budoucímu osidlování.	
Obchodní impéria	236
Rozsáhlá evropská obchodní impéria mezi 15. a 18. stoletím expandovala do Afriky, Asie a Ameriky.	
Tři císaři	238
Doba prosperity, kdy Čína dosáhla největšího územního rozsahu.	
Japonsko v období „velkého míru“	240
Období Edo, kdy se Japonsko zcela izolovalo od zbytku světa a rozvinulo jedinečnou kulturní identitu.	

Velcí Mughalové	244
Říše, která na svém vrcholu ovládala více než 100 milionů poddaných po celém indickém subkontinentu.	
Osmanská říše	246
Vrchol a počátek úpadku Osmanské říše.	
■ BITVA U LEPANTA	248
Renesance	250
Pozoruhodný rozkvet evropského umění, kultury a architektury 15.–16. století.	
■ LEONARDO DA VINCI	254
Reformace	256
Ohromné náboženské změny, které proběhly po celé Evropě v 16. století.	
■ ALŽBĚTA I.	260
Třicetiletá válka	262
Nejhorší a nejničivější válka, jakou svět do té doby zažil.	
Anglická občanská válka	264
Válka mezi parlamentem a monarchií, která změnila tvář Anglie.	
Vědecká revoluce	266
Zásadní průlom ve vědě a technice, který změnil naše chápání místa člověka ve vesmíru.	
■ ZEMĚTŘESENÍ V LISABONU	268
Osvícenství	270
Intelektuální hnutí zrozené z vědeckých metod, které se odvážilo zpochybnit dosavadní přesvědčení.	
Evropské válečné umění	272
Válka se stala hlavní metodou prosazování obchodních zájmů, proto se zdokonalily i vojenské strategie.	
■ ZBRANĚ A ZBROJ	274
Rozvoj kapitalismu	276
Vznik ekonomiky volného trhu a počátky moderních finančních institucí.	
■ LUDVÍK XIV.	278
Obchod s otroky	280
Krutý obchod poslal 100 milionů Afričanů přes Atlantik na otrockou práci na plantážích.	
Objevné plavby v Tichomoří	282
Evropské objevy a kolonizace Tichomoří byly zásadní pro přesné měření zeměpisné délky.	

PRŮMYSL A REVOLUCE

1750–1914	284
Úvod a časová tabulka	286
Potravinová revoluce	290
Nárůst množství potravy měl za následek růst celosvětové populace.	
Průmyslová revoluce	292
Technický a sociální vývoj změnil západní společnost ze zemědělské v průmyslovou.	
První světový konflikt	296
Sedmiletá válka – první konflikt, který zasáhl všechny kontinenty.	
Vyhlášení americké nezávislosti	298
Válka mezi americkými koloniemi a Velkou Británií, jejímž výsledkem byl vznik USA.	
■ DOBYTÍ BASTILY	300
Revoluce ve Francii	302
Násilné události a teror otřásly Francií konce 18. století.	
■ NAPOLEON BONAPARTE	304
Napoleonské války	306
Francouzské imperiální ambice za Napoleonova císařství.	
■ WILLIAM WILBERFORCE	308
Posouvání hranic	310
Američtí pionýři a jejich „zjevné poslání“ osídlit celý kontinent.	
■ AMERICKÉ INDIÁNSKÉ KULTURY	312
Americká občanská válka	314
Konflikt, který rozdělil USA v letech 1861–1865.	

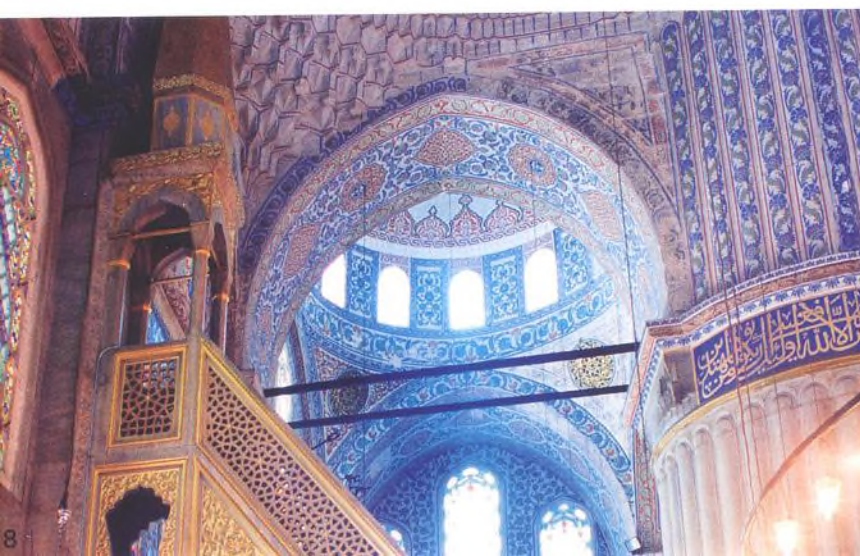
■ ABRAHAM LINCOLN	316
Osvobození Latinské Ameriky	318
Boj za svobodu ve španělských a portugalských koloniích Jižní Ameriky.	
Bílá místa na mapě zmizela	320
Dokončení mapy světa v 18. a 19. století.	
Městský život	322
Rozvoj měst po celém světě v 19. století.	
Boj s nemocemi	326
Nové vědomosti o anatomii, medicíně, infekcích a nemocích.	
Vlastenectví	328
Idea nacionalismu v Evropě a USA a její důsledky.	
Změněná Evropa	330
Změny v mapě Evropy v průběhu 19. století.	
■ KARL MARX	334
Proletáři všech zemí, spojte se!	336
Politická hnutí, jejichž cílem byla organizace silící dělnické třídy a požadavek sdílení výtěžků průmyslové revoluce.	
Romantismus	338
Myšlenky sebevyjádření a imaginace zvětšily propast mezi vědou a uměním.	
Vznik druhů	340
Charles Darwin a evoluční teorie.	
Věda versus bůh	342
Veřejná debata postavila vědu proti náboženství.	
Geniální vynálezy	344
Rozvoj techniky v 19. století.	
Imperiální svět	346
Říše, které dominovaly mapě světa kolem roku 1900.	
■ KRÁLOVNA VIKTORIE	348
Koloniální odpor	350
Vztahy mezi koloniálními mocnostmi a podrobenými národy Tichomoří a jihovýchodní Asie.	
Britská Indie	352
Indie jako perla v koruně Spojeného království.	

Opiové války	
Dva konflikty mezi Velkou Británií a Čínou v 19. století napomohly rozkladu císařské Číny.	
Vycházející slunce	
Japonsko se po staletích izolace stává industrializovanou a expandující moderní velmocí.	
Mladoturecká revoluce	
Muslimský svět na konci 19. století ve vztahu k modernizaci a Západu.	
Rvačka o Afriku	
Poslední dělení světa – evropská kolonizace Afriky.	

OBYVATELSTVÍ A MOC

1914 – současnost	
Úvod a časová tabulka	
■ ATENTÁT V SARAJEVU	
Velká válka	
První světová válka (1914–1918) zdevastovala Evropu, vyhladila jednu generaci a překreslila mapu světa.	
Ruská revoluce	
Deset dní, které otřásly světem – konec carství v Rusku a vznik prvního komunistického státu.	
■ JOSIF STALIN	
Srp a kladivo	
Sovětský experiment – kolektivizace, industrializace a stalinské čistky.	
■ SOVĚTSKÁ PROPAGANDA	

Velká hospodářská krize	384	■ KENNEDYHO SMRT	420	Rozvoj a pád apartheidu	454	Jižní Amerika	Kolumbie, Venezuela, Guyana, Surinam, Ekvádor, Peru, Bolívie, Paraguay, Chile, Uruguay, Argentina
Globální ekonomická krize začala krachem na newyorské burze.		Viva la Revolución	422	Konec systému apartheidu a nový začátek v Jižní Africe.		Evropa	Velká Británie, Irsko, Francie, Monako, Španělsko, Andorra, Portugalsko, Itálie, Vatikán, San Marino, Malta, Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Slovinsko, Rakousko, Německo, Nizozemsko, Belgie, Lucemburk, Norsko, Švédsko, Dánsko, Finsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Rumunsko, Moldavsko, Bulharsko, Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko, Černá Hora, Makedonie, Albánie, Kypr, Řecko, Rusko, Ukrajina, Bělorusko
Fašismus	386	Dlouhý pochod v Číně	424	„Ekonomičtí tygři“	456		
Vzestup fašismu v některých částech Evropy, spojený s militarismem a státní kontrolou všech aspektů společnosti.		Nacionalismus, komunismus a nástup Mao Ce-tunga v Číně.		Asijský ekonomický boom.			
Válka ve Španělsku	388	■ BERLÍNSKÁ ZEĎ	426	Moderní technologie	458		
Konflikt mezi fašisty a komunisty rozdělil Španělsko.		428	Inovace, které změny 20. a 21. století.				
■ ADOLF HITLER	390	Šedesátá léta	428	Nasytit svět	462		
Blitzkrieg (Blesková válka)	390	Rovnost pohlaví, radikální politika a pop-music – desetiletí, které změnilo postoje.		Revoluce v biotechnologiích, která podpořila zemědělskou produkci po celém světě.			
Jak Hitler prošel západní Evropou v prvních dnech druhé světové války.		Válka ve Vietnamu	430	Světové zdraví	464		
■ STALINGRAD	394	USA proti komunismu v jihovýchodní Asii.		Úžasné pokroky v lékařství zlepšily naše zdraví, ale objevují se nové nemoci.			
Totální válka	396	■ MARTIN LUTHER KING	432	■ 11. ZÁŘÍ 2001	466		
Válka v Atlantiku a severní Africe a obrat boje proti Hitlerovi.		Občanská práva	434	Války v Perském zálivu	468		
■ DEN D	398	Nenásilný boj za práva černochů v USA a další hnutí za lidská práva.		Války proti Iráku.			
Holocaust	400	Nepokoje v Severním Irsku	436	Globalizace	470		
Masové vraždění bezprecedentního rozsahu – nacistické vyhlazovací tábory.		30 let náboženského konfliktu mezi katolickými nacionalisty a protestantskými unionisty v Severním Irsku.		Nárůst pohybu zboží, služeb, práce, technologií a kapitálu jako důsledek nových komunikačních technologií.			
Válka v Tichomoří	402	Diktatura a demokracie	438	Supervelmoc Čína	472		
Tichomořská válečná scéna od Pearl Harboru do roku 1945.		Politika a společnost Latinské Ameriky ve 2. polovině 20. století.		Rychlá sociální a ekonomická transformace Číny po přijetí volného obchodu.			
■ HIROŠIMA	404	Ropná krize	440	Dynamický nárůst populace	474		
Studená válka	406	Vzrůstající spotřeba paliv a závislost na jejich dovozu z ciziny obrátily pozornost na Střední východ.		Zvětšování světových velkoměst a přesuny lidí z venkova do měst.			
Rozdělení světa na komunistický Východ a kapitalistický Západ.		Íránská revoluce	442	Klimatické změny	476		
■ MAHÁTMA GÁNDHÍ	408	Pád režimu podporovaného USA a vznik Íránské islámské republiky.		Oteplování světa jako výsledek lidské činnosti.			
Rozdělení Indie	410	Válka v Afghánistánu	444	Zmenšující se svět	478		
Nezávislost na Velké Británii vede ke vzniku Indie a Pákistánu.		Ruská invaze do Afghánistánu a desetiletí trvající válka, která následovala.		Díky technickým inovacím už čas a vzdálenost nejsou překážkou a vzniká nová globální společnost.			
Konec koloniální éry	412	Perestrojka	446	DĚJINY STÁTŮ	480		
Uplatňování práva na nezávislost koloniemi v Africe, na Středním východě a v jihovýchodní Asii.		Michail Gorbačov a konec Sovětského svazu.		Severní a Střední Amerika	482		
Zaslíbená země	414	Zvednutí železné opony	448	USA, Kanada, Mexiko, Guatemala, Belize, Honduras, Salvador, Nikaragua, Kostarika, Panama, Kuba, Jamajka, Haiti, Dominikánská republika, Bahamy, Antigua a Barbuda, Sv. Kryštof a Nevis, Dominika, Sv. Lucie, Sv. Vincenc a Grenadiny, Barbados, Grenada, Trinidad a Tobago			
Vznik státu Izrael a jeho dopad na politickou situaci Blízkého východu.		Konec východního bloku jako sovětských satelitů.		Austrálie, Oceánie, Antarktida			
■ ALBERT EINSTEIN	416	Válka v Jugoslávii	450	Austrálie, Nový Zéland, Papua-Nová Guinea, Palau, Mikronésie, Nauru, Marshallovy ostrovy, Kiribati, Šalomounovy ostrovy, Vanuatu, Tuvalu, Samoa, Fidži, Tonga, Antarktida			
Americký sen	418	Nacionalismus vede v zemích bývalé Jugoslávie k občanské válce.		REJSTŘÍK			
Ekonomický boom a masová výroba zdrojem blahobytu poválečných USA.		Sjednocená Evropa	452	ZDROJE ILUSTRACÍ			
		Utváření a vývoj Evropských společenství.					

